

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Прилог 1

Четвртог периодичног извештаја о примени Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена у Републици Србији припремљен у складу са Смерницама о укључивању статистичких информација и података у периодичне извештаје

јул 2017. године

САДРЖАЈ

Увод – демографски подаци	3
Превазилажење стереотипа.....	5
Насиље у породици	12
Учешће у јавном и политичком животу.....	16
Здравствена заштита.....	17
Запошљавање.....	18
Заштита миграната, избеглиих и интерено расељених лица – Град Београд. .	29
Сарадња са ОЦД – Град Београд.....	31
Жене на селу.....	32

Табела 1. Извор РЗС

Демографски подаци према Попису становништва, домаћинства и станова 2011. у РС	
Број становника	7 186 862
Мушкарци	3 499 176
Жене	3 687 686
Просечна старост	42.2
Број домаћинства	2 487 886
Просечан број чланова домаћинства	2.88
Број породица	2 125 772
Број станова	3 231 931

Табела 2. Процена становништва по типу насеља, 2015. Република Србија, Извор РЗС

Тип насеља	Пол	Број становника	Просечна старост	Индекс старења	Стопа зависности становништва старог 65 и више година
Укупно	Свега	7095383	42,7	136,6	28,0
	Мушко	3455335	41,3	116,6	23,8
	Женско	3640048	44,1	157,9	32,1
Градска	Свега	4267079	41,8	124,2	25,3
	Мушко	2033446	40,2	102,8	21,6
	Женско	2233633	43,2	146,8	28,8
Остала	Свега	2828304	44,2	156,6	32,3
	Мушко	1421889	42,9	138,7	27,1
	Женско	1406415	45,5	175,7	37,8

Закључени и разведени бракови у Републици Србији			
	2013	2014	2015
Закључени бракови – укупно	36209	36429	36949
Од тога: закључени први бракови	30049	30163	30248
Просечна старост при закључењу првог брака – младожења	30,6	30,9	31,0
Просечна старост при закључењу првог брака – невеста	27,5	27,9	28,0
Разведени бракови – укупно	8170	7614	9381
Просечна старост при разводу брака – муж	42,7	43,1	43,5
Просечна старост при разводу брака – жена	39,0	39,3	39,8
Просечно трајање разведеног брака (године)	13,4	13,6	13,3

Према подацима Републичког завода за статистику без обзира на то да ли су запослене или не, *већину послова у кући обављају жене*. Тако, за оне које раде и на плаћеним пословима током дана, неплаћени послови у кући постају њихова друга смена.

У неплаћеним пословима, припаднице женског пола у просеку проведу скоро четири и по сата дневно, а мушкарци мало више од два сата. То значи да жене двоструко дуже времена проводе на кућним, неплаћеним пословима него мушкарци. Жене највише времена проводе у активностима као што су кување или печење, или припремање оброка — скоро сат и по, док се мушкарци, у просеку, овим баве само 10 минута. Следеће су активности у вези са одржавањем домаћинства, чишћење и спремање стана или дворишта, и у тим активностима жене проведу више од једног сата, а мушкарци само четврт сата. Што се тиче бриге о сопственој малолетној деци, жене у просеку проведу дупло више времена него мушкарци — 38, наспрам 17 минута. На прање и пеглање веша жене у просеку потроше пола сата, док се мушкарци и не баве овим активностима (у просеку — 1 минут!). Када је у питању брига о другим лицима, и ту су жене „вредније” — 20 минута, наспрам седам. Једино у активностима које се односе на куповину и услуге припадници оба пола проведу приближно исто времена: мало више од 20 минута (жене 23 минута, мушкарци 21). Мушкарци од жена једино више раде у неплаћеним активностима које се односе на поправке, реновирање стана односно куће, баштованство, бригу о кућним љубимцима и на тим пословима у просеку проведу један школски час, а жене 14 минута. На графикону 8 приказано је учешће неплаћеног посла по полу и временски распоред активности током дана. Све време и током дана, и током ноћи, учешће жена у неплаћеним активностима знатно је веће него мушкараца. На овом графикону се виде родне разлике у неплаћеним активностима. Наиме, између 10.00 и 12.30 h скоро свака друга жена обавља неку од неплаћених активности и то представља највеће учешће жена, јер током дана и ноћи учешће жена варира. У исто ово време, и мушкарци су остварили своју највећу

заступљеност — мало више од петине анкетираних мушкараца уписало је да су обављали неплаћене активности.

Превзилажење стереотипа

За потребе сагледавања социјалне партиципације грађана Републике Србије, Завод за проучавање културног развика је током новембра и децембра 2015. године спровео анкетно истраживање Културне навике, потребе и ставови грађана Србије на националном узорку од 1.565 испитаника. У упитнику су испитаницима постављена, између осталог, и питања о родној равноправности у различитим областима. Питања су, према смерницама у ЦДИС водичу, преузета из Светске студије вредности.

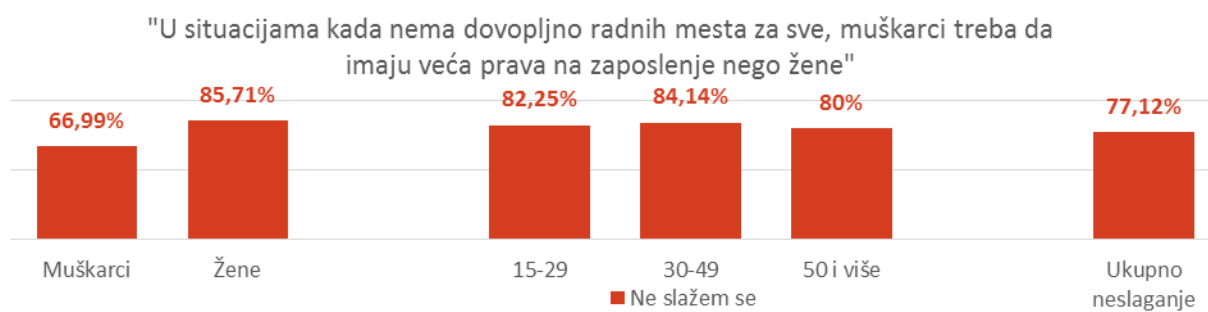
Питања која су се односила на родну равноправност у областима рада, политике и образовања, су грасила: „У ситуацијама када нема довољно радних места за све, мушкарци треба да имају већа права на запослење него жене“; „Универзитетско образовање је важније за мушкарце него за жене“; и „Мушкарци су бољи политички лидери од жена“. Испитаницима су за одговарање омогућене скале од потпуног слагања, до потпуног неслагања.

Резултат:

Тврдња: "У ситуацијама када нема довољно радних места за све, мушкарци треба да имају већа права на запослење него жене"

Више од две трећине испитаника није се сложило са овом тврдњом - 77%, што указује на преферирање модернистичког погледа на свет. Мада неслагање са протекцијом мушкараца у случају мања радних места доминира међу испитаницима оба пола у апсолутној већини, жене су изразиле више неслагања са овим ставом него мушкарци. Чак 85,7% жена је то изразило на интензиван начин, у поређењу са трећином мушкараца. Разлика у одговорима у односу на старост испитаника није релевантна.

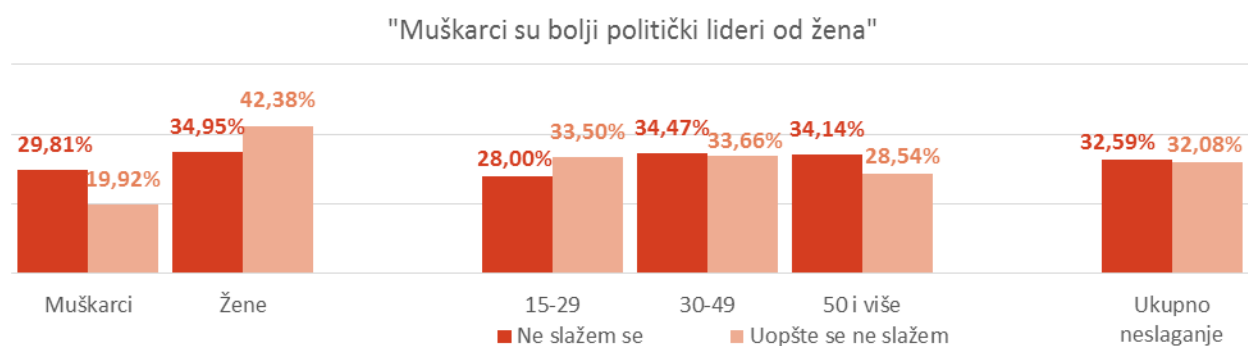
Приказ: Процент испитаника који се не слажу са тврдњом, према полу, према старости и укупно

Тврдња: "Мушкарци су бољи политички лидери од жена"

Релативна већина испитаника се није сложила са овом тврдњом 65%. Жене су изразиле неслагање у јаком облику чешће него мушкарци (77,33% према 49,73%). Међу мушким испитаницима, слагање и неслагање је готово једнако, што можда указује на благе преференције ка традиционалном систему вредности.

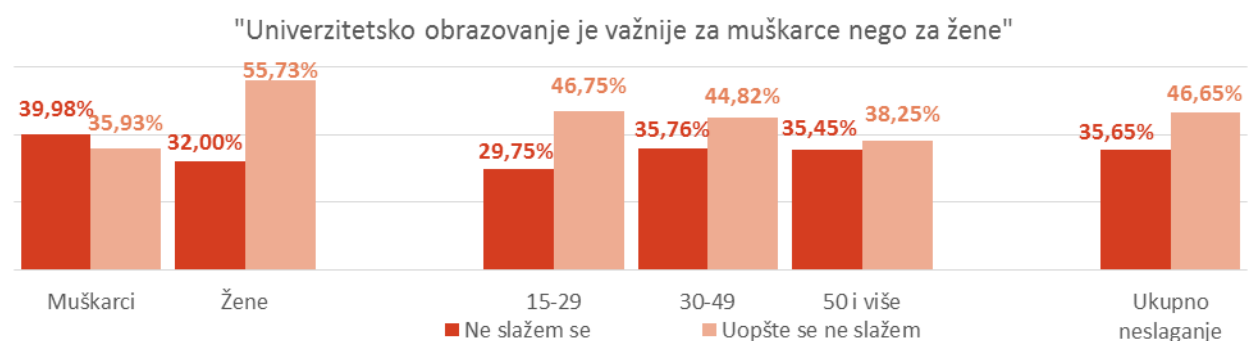
Приказ: Процент испитаника који се не слажу са тврдњом, према полу, према старости и укупно

Тврдња: „Универзитетско образовање је важније за мушкарце него за жене“

Што се тиче родне равноправности у образовању, она је широко прихваћена међу испитаницима. Велика већина испитаника се не слаже да је универзитетско образовање више важно за мушкарца него за жену (83%). Већина испитаника верује да је школски успех важна вредност у васпитању оба пола. Код изражавања става о овом питању, јаче је изражено изразито неслагање: 36% испитаника се не слаже, а 47% се уопште не слаже са тим да је да је универзитетско образовање више важно за мушкарца него за жену.

Приказ: Процент испитаника који се не слажу са тврдњом, према полу, према старости и укупно

Укупан скор индикатора је 75%, односно 75% испитаника се позитивно односи према родној равноправности. Структура одговора према различитим категоријама показује да жене у већем проценту показују позитиван став према родној равноправности у односу на мушкарце. Такође, људи средњих генерација (30-49 година) имају нешто позитивнији став према питањима родне равноправности у односу на млађе (15-29 година) и старије (50 и више година) генерације.

Веровања и норме грађана углавном су позитивно оријентисани ка родној равноправности. Грађани су најнаклоњени родној равноправности у области образовања, затим економској, равноправности, а најмање верују у равноправност која се тиче политичког учешћа и одлучивања.

Резултати истраживања показује да јавно мњење Србије још увек није довољно сензибилисано за проблематику родне равноправности. Традиционални обрасци опстају у сфери приватних односа, у породици, дружењу међу младима, у друштвеној динамици која се одвија ван институција.

Ипак, резултати истраживања показују да грађанска свест о родној равноправности није много различита од позиције грађанки и грађана Европске уније.

Следе подаци о пројектима које је Министарство културе и информисања подржало, а односе се на унапређење родне равноправности у различитим областима.

Пројекти подржани на Конкурсу за суфинансирање пројеката из области јавног информисања 2013. године			
Крагујевац	ПД за новинско-издавачку делатност „Јавност“ доо-Недељне новине "Крагујевачке"	"(Не)видљиво злостављање жена	320,000.00
Лесковац	Недељник Нова Наша реч	Оснаживање рањивих група на југу Србије кроз презентацију проблема и промовисање решења	440,000.00
Врањска Бања	ПД Ритам д.о.о. – ТВ Ритам	За живот без страха-стоп породичном насиљу	187,000.00
Пријепоље	Форум жена Пријепоља-Телевизија Форум	Културни обрасци и родна равноправност	372,500.00

Београд	Продукцијска група Мрежа	Жене у науци Србије	266,000.00
Пирот	Агенција за кинематографију и пројектовање "Елпромонт"	Чврсте кости	230,000.00
Ужице	Ужице медиа Ужице НВО удружење	Новинарке у огледалу транзиције	252,000.00
Укупно			2,067.500.00

На Конкурсу за суфинансирање пројеката/програма из области јавног информисања *на језицима националних мањина 2013. године*, подржан је пројекат на мађарском језику:

Нови Сад	Породични круг доо (Csaladi Kor Kft.)/штампа	Вишејезичност у мешовитим браковима као потенцијал, а не хендикеп	291.900,00
----------	--	---	------------

На Конкурсу за суфинансирање пројеката *из области јавног информисања у 2014. години*, подржани су следећи пројекти који се баве темом родне равноправности:

Чачак	Media teamleader ск доо, Информативни портал западне Србије	ТВ серијал и веб фељтон "Од губитнице до победнице"	304,500.00
Гредетин	Предузеће "Агро -пресс" доо Гредетин	"Мојих руку дело"- додатак о женском активизму	196,000.00
Чачак	ДОО за маркетинг трговину и услуге "Студио Џокер"	Унапређење информисања и подизање свести грађана Чачка о положају жена које су жртве насиља, начину њихове заштите и нетолеранције друштва према насиљу "Рецимо гласно, док не буде касно- Она је жртва-"	299,520.00
Укупно			800.020,00

На Конкурсу за суфинансирање пројеката из области јавног информисања на језицима националних мањина у 2014.години, подржан је пројекат:

Пожаревац	ПД "Хит" доо - Радио Хит	За бољи положај Ромкиња ¹	220.000,00
-----------	--------------------------	--------------------------------------	------------

На Конкурсу за суфинансирање производње медијских саджаја из области јавног информисања у 2015. години, подржани су следећи пројекти:

Београд	"Спорт Радио ФМ" доо	Родна равноправност кроз положај жена у спорту	500,000
Чачак	Доо за маркетинг за трговину и услуге "Студио Џокер"	"Прва милијарда је устала, крени и ти - зауставимо насиље над женама"	200,000
Краљево	ЦИП "Центар за информатички инжењеринг и пројектовање"	Борба против насиљау породици	200,000
Ужице	Предузеће Конзум Лав доо, ТВ Лав+	Насиље као грех у породици	600,000
Врањска Бања	Привредно друштво "Ритам" доо	Борба против насиља над женама	450,000
Пријепоље	Форум жена Пријепоља - ТВ Форум	Информисани - активни и одговорни грађани и грађанке	1,600,000

¹ Емисија је имала за циљ подизање и развијање свести о положају Ромкиња а такође се бавила питањима која су значајна за Ромкиње из области, здравства, запошљавања, образовања.Реализовано је 22 емисије у трајању од 20 минута у периоду од 01.07.2014 до 31.12. 2014 године.

Београд	Издавачка кућа "Privilege Press" доо	"Женско предузетништво"	500,000
Велика Плана	Петар Кованџић ПР занатска трговинска радња и издавачка кућа "Кофип"	"Жене у руралним срединама-на маргини друштвене лествице"	400,000
Нови Сад	Фондација "021" Нови Сад	Медији у служби жена	750,000
Укупно			5.200.000,000

На Конкурсу за суфинансирање пројеката из боласти јуавног информисања на језицима националних мањина, подржан је пројекат Удружења Ромкиња „Освит“ са 250.000,00 динара, а на Конкурсу за суфинансирање пројеката из области јавног информисања особа са инвалидитетом, подржан је пројекат Удружења „...Из круга – Београд“, за издавање Магазина „Искра“ и темом „Жене са инвалидитетом и њихова достигнућа“² са 250.000,00 динара.

На Конкурсу за суфинансирање производње медијских саджаја из области јавног информисања у **2016. години**, подржани су следећи пројекти:

Пријепоље	Удружење грађана Форум жена Пријепоље	Унапређење положаја жена и родне равноправности путем медија	700.000
Зрењанин	Santos-commerce , Зрењанин доо	Жене XXI века	1.200.000
Пирот	Ani press доо	Рука од које највише боли	813.000
Београд	Беоцедип доо Врачар Радио Стари Рас	"Женски кругови (круг родне равноправности)"	950.000
Кула	Master craft, Кула доо	Од домаћице до предузетнице	710.000

² Током реализације пројекта успостављена је сарадња са Мрежом жена са инвалидитетом из БиХ и из Хрватске. На приређивању сваког броја овог часописа било је ангажовано 10 жена са инвалидитетом.

Нова Варош	Буковача компани, доо Нова Варош	Информисањем до равноправности	500.000
Крушевац	Центар за истраживачко новинарство Крушевац	"Породично насиље Деструкција у огледалу"	500.000
Чачак	Центар за информисање, културу и развој демократије „Директива“	Право на живот без насиља	500.000
Пожаревац	Привредно друштво БООМ 93	"Жене то могу"	768.000
Врбас	Агенција за издавање новина и веб портала "Бачка прес-оконас.инфо"	Жене у политици	500.000
Крагујевац	Glyph доо Крагујевац	Положај жена у руралним срединама	1.000.000
Топола	Дијана Чолаковић Филиповић пр, Новинска агенција Новинице	Живот без насиља	520.000
Београд	Уметничка продукцијска група ShockART	Испод површине	2.400.000
Укупно:			11.061.000,00

НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ

СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ ЗА КРИВИЧНО ДЕЛО НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ
период 2013 - 2016. година - МУП

год.	2013.	2014.	2015.	2016.
укупан број кривичних пријава	3.668	3.738	5.256	6.124
укупан број крив. дела	3.063	3.783	5.350	6.233
укупан број учинилаца	3.473	3.529	4.845	5.609
број жена учинилаца	222	278	373	484
број мушкараца учинилаца	3.251	3.251	4.472	5.125
укупан број оштећених лица	3.823	3.830	5.372	6.380
број жена оштећених	2.974	2.951	4.176	4.899
број мушкараца оштећених	849	879	1.196	1.409

У 2016. години у односу на 2015. годину, уочава се повећање броја кривичних дела за 16%. У укупном броју учинилаца у 2016. години, мушкараци су заступљени са 92%, док је 8% жена извршило ово кривично дело. У 2015. години мушкарци су заступљени су са 93%, док је 7% жена извршило ово кривично дело, што указује да женска лица као учиниоци кривичних дела су повећана за 1%. У укупном броју оштећених лица 2016. године, жене су заступљене са 76%. У 2015. години у укупном броју оштећених лица, жене су заступљене са 77%.

У оквиру породичног насиља у периоду од 2012. до 2016. године, забележен је следећи број убистава:

- У 2012. години, извршено је 57 кривичних дела убистава у оквиру породице којом приликом су усмрћене 64 жртве, од тога: 36 лица женског пола и 28 лица мушког пола.
- У 2013. години, извршено је 53 кривичних дела убистава у оквиру породице којом приликом је усмрћена 71 жртва, од тога: 42 лица женског пола и 29 лица мушког пола.

- У 2014. години, извршено је 39 кривичних дела убистава у оквиру породице којом приликом је усмрћено 40 жртава, од тога: 26 лица женског пола и 14 лица мушког пола.
- У 2015. години, извршено је 41 кривично дело убистава у оквиру породице којом приликом је усмрћено 47 жртава, од тога: 35 лица женског пола и 12 лица мушког пола.
- У 2016. години извршено је 44 кривичних дела убистава у оквиру породице којом приликом су усмрћене 52 жртве, од тога: 36 лица женског пола и 16 лица мушког пола.

Као допринос **Града Београда** обележавању Међународног дана елиминације насиља над женама, 25. новембра 2015. године потписан је Споразум о интерсекторској сарадњи у примени Општег протокола за заштиту жена од насиља у породици и партнерским односима на подручју града Београда. Овај споразум, поред осталог, обавезује све надлежне службе у граду Београду да, у случајевима насиља над женама, спроведу неопходне мере из своје надлежности, како би жртве добиле потребну заштиту. Циљеви споразума су: успостављање ефикасне сарадње у области планирања и реализације превентивних активности у заштити жена жртава насиља у породици и партнерским односима, унапређење сарадње и подршке између учесника у споразуму и потписника прецизним одређивањем начина сарадње, токова и правила комуникације у поступку заштите жена жртава насиља у породици и партнерским односима на подручју Београда, као и промоција права жена на заштиту од свих облика насиља. На тај начин Град Београд извршио је усклађивање са Конвенцијом Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици.

Потписници Споразума су, поред Градског центра за социјални рад у Београду, Први основни суд у Београду, Други основни суд у Београду, Трећи основни суд у Београду, Прво основно јавно тужилаштво, Друго основно јавно тужилаштво, Треће основно јавно тужилаштво, Прекршајни суд у Београду и Полицијска управа за град Београд. Испред Градске управе града Београда потписници су Секретаријат за социјалну заштиту, Секретаријат за образовање и деју заштиту и Секретаријат за здравство. Међу потписницима Споразума су и две женске организације цивилног друштва, Аутономни женски центар и Саветовалиште против насиља у породици у оквиру кога функционише услуга прихватилишта за жене жртве насиља у породици.]

При Градском центру за социјални рад у Београду формирано је, у складу са одредбама овог споразума, Координационо тело за праћење примене Споразума. Секретаријати Градске управе града Београда надлежни за социјалну заштиту, здравство и образовање имају своје представнице у раду Координационог тела. Задаци овог тела су, поред праћења примене Споразума, односно Општег протокола, и да подстиче превентивни рад у сваком систему (образовном, здравственом, социјалне заштите и др.), рад на информисању жртава насиља, израда промотивног материјала, организовање стручних

скупова, трибина, округлих столова, упознавање шире заједнице и укључивање медија у превентивне програме.

Пракса:

Град Београд, препознајући значај услуге прихватилишта за жене жртве насиља у породици, од 2011. године пружа финансијску подршку организацији цивилног друштва Саветовалишту против насиља у породици у Београду, која у свом саставу има три Сигурне куће за жене жртве насиља у породици. Увођењем услуге Прихватилиште за жене жртве насиља у породици у нормативни оквир града Београда, који дефинише услове за остваривање права и услуга из области социјалне заштите, успостављен је основ за спровођење поступка јавне набавке предметне услуге у складу са Законом о социјалној заштити и Одлуком о правима и услугама социјалне заштите. Услуга је, путем јавне набавке формално успостављена почетком 2016. године када је са лиценцираном организацијом Саветовалиште против насиља у породици у Београду закључен уговор о пружању услуге, за највише 30 жена и деце и то 24 сата дневно. За плаћање трошкова ове услуге средства се у потпуности обезбеђују у буџету града Београда за сваку текућу годину, услуга је бесплатна за жене жртве насиља. Треба истаћи да је ова услуга у пројектно финансирана још од 2012. године и то у целости буџетским средствима града Београда.

Табела: Укупан број жена жртава насиља смештених током године у Прихватилиште, по годинама

Годин	2013	2014	2015	2016
Број жена жртава	134	145	167	131

Град Београд, у складу са одредбама Одлуке о правима и услугама социјалне заштите, обезбеђује средства за различите видове материјалне подршке, у које спада и остваривање права на сталну новчану помоћ за жртве насиља у породици. Ово право се обезбеђује у трајању од годину дана, а зависно од броја деце у породици, жене жртве насиља подршку добијају у распону од 12.198,00 до 31.714,00 динара месечно.

Табела: Број корисница права на сталну новчану помоћ за жртве насиља у породици, у складу са Одлуком о правима и услугама социјалне заштите, Град Београд

Градски центар за социјални рад у Београду	Стална новчана помоћ за жртве насиља у породици		
	2014	2015	2016
Одељење у градској општини:	Број корисника	Број корисника	Број корисника
Палилула	3	5	7
Земун	1	3	1
Обреновац	/	6	5
Раковица	1	/	3
Лазаревац	/	/	2
Звездара	9	2	3
Врачар	/	/	/
Стари град	/	/	2
Савски венац	1	1	/
Барајево	/	3	1
Сурчин	/	1	2
Сопот	1	/	2
Чукарица	9	5	5
Младеновац	3	2	1
Нови Београд	1	1	1
Вождовац	2	/	1
Гроцка	1	2	3
У к у п н о	32	31	39

На име сталне новчане помоћи за жртве насиља у породици у 2014. и 2015. години је из буџета Града Београда исплаћено укупно 28.536.100,23 динара, у 2016. години 16.988.954,84 динара, док је за 2017. годину обезбеђено 17.000.000,00 динара.

У ЧЕШЋЕ У ЈАВНОМ И ПОЛИТИЧКОМ ЖИВОТУ

Као илустрацију онога што је урађено у Републици Србији у периоду спровођења првог Националног акционог плана од 2010. до 2015. године на примени Резолуције 1325 СБ УН, треба навести да је остварена видљивост жена и њиховог учешћа жена у свим активностима у систему безбедности у Републици Србији. То је значајан резултат спровођења тог плана јер су да тада, жене из система безбедности и њихов допринос у очувању безбедности, били невидљиви за домаћу и инострану јавност. У односу на почетне показатеље из 2010. године, када је у систему безбедности Републике Србије било заступљено 27,40% жена у 2015. години њихова заступљеност износила је 31,47%, што представља повећање за 4,07%.

У вези са тим, треба имати у виду да је укупна заступљеност жена из Републике Србије у цивилним и војним мултинационалним операцијама од 2010. до 2015. године износила 9,82% од укупног броја припадника МО и ВС и припадника МУП-а ангажованих у једанаест мултинационалних операција, што је значајан показатељ заступљености жена, имајући у виду да су жене у истом периоду чиниле свега 8% оперативног састава војске и полиције. Посебно треба истаћи квалитативну промену која се десила у нашем друштву, с обзиром на то да није повећавана заступљеност жена у администрацији, већ је дошло до повећања заступљености жена у оперативним саставима, у војсци, полицији, царини и у чуварским службама у затворима и сл.

Треба имати у виду да НАП садржи и активности које треба да обезбеде делотворну заштиту жена, девојака и девојчица у миру, постконфликтном опоравку друштва и у рату. У вези са наведеним, напомињемо да садржана активност у том плану гласи: „2.2. Уграђивање мера које подржавају специфичне безбедносне потребе жена, девојака и девојчица у локалним заједницама посебно из вишеструко дискриминисаних и рањивих група”.

У сарадњи Групе за развојну иницијативу (SeConS) са Министарством одбране и уз подршку Програма Уједињених нација за развој/Центра за контролу лаког наоружања у југоисточној Европи (UNDP/SEESAC), SeConS је одржала 2015. године дводневну радионицу, намењену представницима Сектора за људске ресурсе Министарства одбране (МО) и Управе за људске ресурсе (J-1) Генералштаба Војске Србије (ВС). Циљ обуке је био да представници МО и ВС унапреде знање и вештине о родној анализи података и да

их употребе за формулисање родно одговорних политика, са циљем побољшања родне равноправности у МО и ВРС.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Здравствено-статистички годишњаки Републике Србије за 2015. годину у издању Института за јавно здравље Србије „Др.Милан Јовановић Батут” садржи податке Истраживања из 2013. године према којима 33,1% младих у Србији узраста 15–19 година је ступило у сексуалне односе, и то значајно више дечака него девојчица (39,9% према 25,7%). У односу на 2006. годину забележено је повећање процента младих узраста 15–19 година који су ступили у сексуалне односе за 4,1%. Од укупног броја младих узраста 15–19 година који су у години која је претходила Истраживању имали сексуалне односе са повременим партнером 73,8% је приликом последњег сексуалног односа користило кондом. Дечаци значајно чешће имају сексуалне односе са повременим партнером него девојчице (19,7% према 3,4%), али и значајно чешће користе кондом (76,4% према 58%). У популацији одраслог становништва узраста 20 и више година 14,6% је имало сексуалне односе са повременим партнером, што је за 7% више него 2006. године. Сексуалне односе са повременим партнером значајно чешће су имали мушкарци у односу на жене (21,5% према 8%) и млади доби 20–24 године (29,2%). Употреба кондома са повременим партнером опада са старошћу и значајно је мање заступљена код жена и особа нижег образовног статуса. У односу на 2006. годину запажа се смањење употребе кондома приликом последњег сексуалног односа са повременим партнером (43,3% према 51,6%).

Служба за здравствену заштиту жена

Служба за здравствену заштиту жена обезбеђује специфичну здравствену заштиту женској популацији старијој од 15 година. Здравствене услуге у овој служби је у 2015. години пружало 568 лекара. Од овог броја 483 (85%) су лекари специјалисти. На једног лекара у служби за здравствену заштиту жена просечно долази 5535 жена изнад 15 година старости. Укупан број остварених посета код лекара у ординацији је 1.444.172, од чега је 45% првих посета. Просечан број посета по лекару (у ординацији) у служби за здравствену заштиту жена износи 2543. Такође је извршено и 399.756 систематских прегледа жена, као и 5675 кућних посета лекара и осталих медицинских радника. Укупан број утврђених обољења, стања и повреда у служби здравствене заштите жена током 2015. године је 1.178.192.

У структури морбидитета најчешће се региструју:

1. фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом са 50%
2. болести мокраћно-полног система са 39%

3. трудноћа, рађање и бабиње са 5%.

ЗАПОШЉАВАЊЕ

ПРИЛОГ 1. Националне службе за запошљавање

Преглед укључених лица, Рома, особа са инвалидитетом и жена по мерама активне политике запошљавања

**Број лица / жене укључен у мере активне политике запошљавања у периоду
01.07.2013-31.12.2016. године**

МЕРА АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВА ЊА	01.07.- 31.12.2013. УКУПНО/ЖЕ НЕ	2014 УКУПНО/ЖЕ НЕ	2015 УКУПНО/ЖЕН Е	2016 УКУПНО/ЖЕН Е
Сајам запошљавања	16.224 / 8.780	46.406 / 24.428	64.813 / 33.748	64.586 / 33.828
Клуб за тражење посла	1.676 / 1.092	3.416 / 2.225	3.810 / 2.439	3.968 / 2.488
Обука за активно тражење посла	15.400 / 8.799	38.806 / 21.496	40.396 / 22.002	38.607 / 20.845
Тренинг самоефикасности	1.402 / 1.070	2.986 / 2.346	3.057 / 2.294	3.290 / 2.400
Мотивационо- активациона обука за Роме	688 / 320			
Радионица за превладавање стреса услед губитка посла			1.058 / 768	1.112 / 798
Обука за развој	2.062 / 995	11.126 / 5.053	12.029 / 5.515	12.660 / 5.802

предузетништва				
Сувенција за самозапошљавање	527 / 221	850 / 363	3.803 / 1.688	3.594 / 1.563
Субвенција за запошљавање на новоотвореним радним местима	859 / 438	94 / 38	2.832 / 1.276	3.218 / 1.483
Функционално основно образовање одраслих	2.419 / 1.224	1.723 / 897	1.449 / 799	1.433 / 777
Програм стручне праксе	107 / 85	49 / 30	4.836 / 2.952	4.301 / 2.817
Стицање практичних знања	48 / 26		67 / 41	156 / 68
Обуке за тржиште рада		1.648 / 890	1.156 / 840	1.264 / 830
Обуке на захтев послодавца	99 / 58	2 / 0	505 / 381	568 / 390
Јавни радови	2.615 / 1.128	1.335 / 574	10.853 / 4.767	7.357 / 3.319
Субвенција за запошљавање корисника социјалне новчане помоћи			7 / 5	41 / 19
Субвенција зараде са особе са инвалидитетом без радног искуства	123 / 43	212 / 71	258 / 107	446 / 200
Мере подршке за особе са	19 / 10	11 / 6	24/9	26/10

инвалидитетом				
---------------	--	--	--	--

**Број Рома / Ромкиња укључен у мере активне политике запошљавања у периоду
01.07.2013-31.12.2016. године**

МЕРА АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА- РОМИ	01.07.- 31.12.2013	2014 УКУПНО/ЖЕНЕ	2015 УКУПНО/ЖЕНЕ	2016 УКУПНО/ЖЕНЕ
Сајам запошљавања	170 / 63	499 / 226	942 / 400	1.247 / 513
Клуб за тражење посла	6 / 2	19 / 13	18 / 6	34 / 19
Обука за активно тражење посла	191 / 90	2.037 / 989	1.843 / 850	1.665 / 725
Тренинг самоефикасности	11 / 6	6 / 3	13 / 6	34 / 14
Мотивационо- активациона обука за Роме	544 / 246			
Радионица за превладавање стреса услед губитка посла			1 / 0	2 / 1
Обука за развој предузетништва	20 / 4	141 / 49	161 / 59	155 / 61
Сувенција за самозапошљавање	8 / 5	54 / 18	98 / 43	65 / 26
Субвенција за запошљавање на новоотвореним радним местима	1 / 0	1 / 0	76 / 46	93 / 37
Функционално основно образовање	793 / 402	701 / 371	635 / 353	661 / 368

одраслих				
Програм стручне праксе		1 / 1	5 / 2	8 / 3
Стицање практичних знања	1 / 0		1 / 1	4 / 1
Обуке за тржиште рада		43 / 24	5 / 0	6 / 4
Обуке на захтев послодавца	3 / 3		2 / 1	13 / 7
Субвенција за запошљавање корисника социјалне новчане помоћи			1 / 1	1 / 0
Јавни радови	71 / 14	48 / 13	436 / 111	318 / 72
Субвенција зараде за особе са инвалидитетом без радног искуства		2 / 1	4 / 0	1 / 0
Мере подршке за особе са инвалидитетом које се запошљавају под посебним условима				

Број особа са инвалидитетом / жене укључен у мере активне политике запошљавања у периоду 01.07.2013-31.12.2016. године

МЕРА АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊ	01.07.- 31.12.2013. УКУПНО/ЖЕН	2014 УКУПНО/ЖЕН Е	2015 УКУПНО/ЖЕН Е	2016 УКУПНО/ЖЕН Е
----------------------------------	--------------------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

А	Е			
Сајам запошљавања	553 / 222	1.934 / 743	3.199 / 1.153	3.205 / 1.317
Клуб за тражење посла	110 / 61	211 / 85	245 / 120	232 / 119
Обука за активно тражење посла	678 / 246	1.576 / 598	1.501 / 603	1.402 / 533
Мотивационо-активациона обука за Роме	11 / 1			
Тренинг самоефикасности	15 / 9	76 / 41	81 / 39	138 / 74
Радионица за превладавање стреса услед губитка посла			24 / 9	30 / 11
Обука за развој предузетништва	63 / 14	273 / 90	328 / 97	284 / 93
Сувенција за самозапошљавање	74 / 29	114 / 35	116 / 38	91 / 33
Субвенција за запошљавање на новоотвореним радним местима	68 / 29	94 / 38	142 / 51	232 / 105
Функционално основно образовање одраслих		32 / 14	16 / 9	0/0
Програм стручне праксе	19 / 9	49 / 30	19 / 6	27/14
Стицање			1 / 1	5 / 1

практичних знања				
Обуке за тржиште рада		648 / 327	399 / 213	413 / 226
Обуке на захтев послодавца	5 / 1	2 / 0		
Субвенција за запошљавање корисника социјалне новчане помоћи			1 / 0	
Јавни радови	1.228 / 539	1.335 / 574	1.266 / 542	1.688 / 754
Субвенција зараде за особе са инвалидитетом без радног искуства	123 / 43	212 / 71	258 / 107	446 / 200
Мере подршке за особе са инвалидитетом које се запошљавају под посебним условима	19 / 10	11 / 6	24 / 9	26 / 10

Пројектне активности Националне службе за запошљавање усмерене на подстицање запошљавања, односно запошљавања лица из категорије теже запошљивих са посебним освртом на жене, Роме и особе са инвалидитетом, (за период јул 2013. до марта 2017. године)

1. Економско оснаживање Ромкиња: унапређивање капацитета за запошљавање и samozapoшљавање

Период имплементације: 2016. - 2017.

Носилац пројекта: „БИБИЈА“ Ромски женски центар

Циљне групе: Ромкиње и Роми

Циљ пројекта: подршка унапређењу положаја теже запошљивих друштвених група на тржишту рада, као и реализацији стратешких докумената који прате ову међународну иницијативу, са посебним нагласком на теме равноправности и сузбијања насиља према женама и економског оснаживања Ромкиња.

Резултати: завршени курсеви и стицање нових знања и вештина за различита занимања као што су: фризер, маникир, кувар, педикир/маникир, шминкери, пекари, аутомеханичари и сл. Укупно 100 полазника (85 жена и 15 мушкараца) је имало могућност да учествује у наведеним обукама. Курсеве је уписало 103 полазника и у току је додела сертификата о завршеним обукама.

2. „Смањење сиромаштва и унапређење могућности запошљавања маргинализованих и угрожених група становништва“ и „Смањење сиромаштва и унапређење могућности запошљавања маргинализованих и угрожених група становништва са фокусом на Ромкиње у Србији“

Донатор:

- Влада Немачке и градови Ниш, Пирот, Врање и Смедерево (мај 2013-децембар 2016.)
- Шведска агенција за међународни развој и сарадњу (СДЦ), и градови Краљево, Крушевац, Лесковац, Пожаревац, Врање, општине Пријепоље, Прокупље, Трстеник, Владичин Хан и Власотинце и градска општина Обреновац, у току (мај 2014. – август 2017.)

Носилац пројекта: Немачка организација Хелп

Циљне групе: Незапослени Роми и припадници других угрожених група становништва који живе у циљним регионима са посебним фокусом на Ромкиње и младе.

Циљ пројекта: Допринос инклузији маргинализованих Рома и других угрожених група становништва у друштвени и економски живот земље и смањење сиромаштва међу циљним групама. Обезбеђивање бољег приступа тржишту рада за Роме са посебним фокусом на Ромкиње и младе, и друге локалне угрожене групе становништва.

Пројектне активности:

- Пружање подршке угроженом становништву у приступању тржишту рада кроз радионице, обуке и грантове/донације у виду опреме или материјала за започињање посла или подршку микро предузећима
- Повећање запошљивости путем професионалне обуке кроз праксу на послу
- Оснаживање Ромкиња и креирање узора за предузетнице

Резултати остварени у периоду имплементације пројекта:

До сада је у оквиру оба пројекта, током промотивне кампање одржано 48 састанака са потенцијалним корисницима програма о чему су поред осталих локалних партнера обавештене и филијале Националне службе за запошљавање са којима је такође сарађивано по питању информисања незапослених лица, као и 32 мотивационе радионице којима је присуствовало 556 лица, од чега 225 жена. Радионицама су поред локалних НВО-а и других релевантних партнера присуствовали и представници филијала Националне службе за запошљавање представљањем активности, актуелним

субвенцијама, и другим могућностима запошљавања незапослених лица, умрежавањем и повезивањем, информисањем незапослених лица. Кроз оба пројекта је до сада, додељеним грантовима у опреми подржано 672 корисника, док је више од 1.000 лица било укључено у пословне и стручне обуке. Значајна сарадња је остварена са филијалама Националне службе за запошљавање у оквиру компоненте пројекта која се бави организацијом стручних обука за незапослена лица, у складу са исказаним потребама на локалном тржишту рада, од којих су неке резултирале примањем одређеног броја корисника у радни однос.

3. Оснаживање младих ромских породица

Период имплементације: 2016. – 2017.

Циљне групе: Млади Роми (50% жене)

Циљ пројекта: Допринос социјалној инклузији и смањењу сиромаштва младих Рома и њихових породица.

Резултати остварени у периоду имплементације пројекта:

Пројекат је добијен на основу добрих резултата пилот пројекта из 2015 године. Тада је 29 корисника, од укупно 32, успешно завршило обуку стручног усавршавања за пекаре, куваре, молере, педикуре, маникуре, козметичаре и оператере на преси за ПЕТ амбалажу. Након обуке два полазника који су завршили за пекаре добили су редовно запослење преко Националне службе, 4 фризера су радили и зарађивали од знања које су стекли, а 4 лица су као донацију добили машину за балирање ПЕТ амбалаже са којом остварују приход. На овом пројекту у јануару и фебруару 2017. године је планирано укључивање 100 корисника припадника ромске националности, од којих 50% жене, на стручно оспособљавање у лиценцирану стручну институцију. У јануару и фебруару 2017 године 6 лица је завршило обуку, а на обуци су тренутно 42 лица. Једна полазница се запослила одмах после обуке за куvara. У оквиру пројекта „Оснаживање младих ромских породица“ основан је Центар за подршку породици, како би се помогло социјално угроженим ромским породицама у Земуну и Новом Београду. До сада је 40 породица укључено у систем подршке Центра за подршку породици.

4. Овде смо заједно - Европска подршка за инклузију Рома

Циљ пројекта: Подршка спровођењу стратегије за унапређење положаја Рома у Р. Србији, у областима приступа основним правима и грађанском учешћу, тржишту рада, образовању, здравству, социјалној заштити, адекватном становању и стварању нових радних места кроз техничку помоћ, остваривању пројектног предлога за социјални развој Владе РС (мера 5-област друштвеног развоја).

Донатор: ЕУ ИПА И, 2012 – Подршка социјалном развоју, мера 5

Период имплементације: 21.06.2013-20.06.2015. (продужен до 20. јуна 2016.)

Резултати остварени у периоду имплементације пројекта:

- Побољшан приступ Рома основним правима

- Успостављени и опремљени заједнички мобилни тимови за инклузију Рома
- Ојачани капацитети ромских организација цивилног друштва за активно учешће у грађанским иницијативама
- Широм земље спроведени превентивни програми са циљем спречавања напуштања школовања ромске деце
- Припремљени прописи за инфраструктурно побољшање услова становања
- Обезбеђена подршка предузећима која имају потенцијал за пружање могућности за одрживо запошљавање Рома са циљем да се отворе одржива радна места

5.

Оснаживање ромске заједнице ради социоекономског развоја и заштите животне средине у граду Краљеву

Период имплементације: децембар 2015. – јун 2017.

Циљне групе: Роми и Ромкиње

Циљ пројекта је да се побољша могућност запошљавања и доходања за најугроженије групе кроз економску разноликост и заштиту животне средине.

Резултати остварени у периоду имплементације пројекта:

У 2016. године на пројекту се радило на три планирана резултата:

- Оснаживање радне снаге из редова ромске популације кроз пословна саветовања стручну обуку, и менторство за циљаних 55 корисника са посебним освртом на економију заштите животне средине
- Подржано запошљавање и самозапошљавање Рома кроз успостављање 4 микро и мале задруге и покретање 10 пројеката за самозапошљавање
- Подизање свести и побољшан процес доношења одлука кроз дефинисање и унапређење Локалних акционих планова запошљавања (ЛАПЗ) за Роме (2015 – 2020). Реализује се израда базе података свих ромских породица са посебним освртом на четири споменуте области на територији града. База ће послужити као основ за израду новог ЛАПЗ.

6. Пројекат „Јачање социјалне кохезије на тржишту рада кроз подршку маргинализованим и рањивим групама“ – активност „Спречавање дискриминације у запошљавању осетљивих нарочито теже запошљивих категорија незапослених лица“

Циљ пројекта - Спречавање дискриминације у запошљавању осетљивих нарочито теже запошљивих категорија незапослених лица.

Период имплементације: 2015.-2016. година

Резултати остварени у периоду имплементације пројекта:

- оснаживање 36 запослених у Националној служби за запошљавање за препознавање и борбу против дискриминације у запошљавању Рома (ЕУ подршка за запошљавање Рома) и других осетљивих група, нарочито теже запошљивих категорија становништва
- тренинг тренера за обуку “Спречавање дискриминације у запошљавању осетљивих нарочито теже запошљивих категорија незапослених лица“. Обуку је завршило 15 запослених
- у сарадњи са УН Канцеларијом за људска права, припремљени су и штампани постери и летци за потребе Националне службе за запошљавање, за пријављивање на евиденцију и функционално образовање намењени теже запошљивим категоријама (ОСИ, Роми, неписмена лица). Постери су преко чланова мобилних тимова дистрибуирани у ромска насеља

7. Прикупљањем и рециклажом текстила до одрживих решења

Донатор: Финансиран је из ИПА програма прекограничне сарадње са Црном Гором.

Период имплементације: 2014-2015.

Носилац пројекта: Удружење грађана "Женски центар Ужице", у партнерству са Националном службом за запошљавање - Филијала Ужице.

Циљне групе: рањиве групе у Србији и Црној Гори, превасходно жене.

Циљ пројекта: допринос стварању услова за запошљавање рањивих група у Србији и Црној Гори, кроз повећање њихове конкурентности, успостављањем система прикупљања, обраде и дистрибуције рециклираног текстила.

Пројектне активности и остварени резултати: Пројекат је био усмерен на успостављање инфраструктурних и кадровских предуслова за повећање запошљивости рањивих категорија становништва у два града и то превасходно жена, успостављањем система обраде и дистрибуције рециклираног текстила, у организацији 2 удружења која се баве заштитом права жена кроз следеће кораке:

- инфраструктурно опремање два пријемна центра за прихват отпадног текстила у Ужицу и Никшићу
- формирање креативних радионица у просторијама два удружења, са циљем запошљавања њихових чланица
- стварање услова за континуирану едукацију заинтересованих за израду предмета и производа од рециклираног текстила, успостављањем два тренинг центра у просторијама удружења
- упоредо са овим активностима дефинисање структуре производа од рециклираног текстила које ће удружења производити (на основу анализе потреба тржишта за рециклираним текстилом)
- подизање свести локалних заједница о могућностима које рециклажа и поновна употреба текстила пружају у решавању вишеструких проблема модерног друштва: социјалних, економских и еколошких

- по завршетку обуке коју је похађало 20 жена, извршена је још једна селекција и одабрано је 10 полазница, које су по завршетку обуке засновале радни однос

Укупан број лица, Рома и особа са инвалидитетом укључен у мере активне политике запошљавања, у периоду 01.01.- 31.03.2017. године, НСЗ

	Укупно	Жене	РОМИ		Особе са инвалидитетом	
			Укупно	Жене	Укупно	Жене
01.01.- 31.03.2017.	33.704	17.808	1.017	473	1.585	680

У Прилогу 1. Преглед укључених лица, Рома, особа са инвалидитетом и жена по мерама активне политике запошљавања, приказани су подаци по мерама активне политике запошљавања.

Према подацима из марта 2017. године на евиденцији Националне службе за запошљавање, учешће жена у укупном броју незапослених лица на евиденцији је 51,43%.

Учешће жена у укупном броју лица укључених у мере активне политике запошљавања је 52,84%.

Учешће жена у укупном броју лица из категорија теже запошљивих је 55,45%.

Учешће жена у укупном броју запослених лица са евиденције Националне службе за запошљавање је 49,72%.

Положај припадница националних мањина

Према подацима из марта 2017. године, на евиденцији незапослених лица Националне службе за запошљавање, учешће Ромкиња у укупном броју незапослених Рома је 46,28%.

Учешће Ромкиња у укупном броју Рома укључених у мере активне политике запошљавања је 46,51%.

У 2017. години расписан је посебан Јавни позив незапосленима ромске националности за доделу субвенције за samozapošljavanje.

Учешће Ромкиња у укупном броју запослених Рома са евиденције Националне службе је 36,84%.

Положај особа са инвалидитетом на тржишту рада

Према подацима из марта 2017. године, на евиденцији незапослених лица Националне службе за запошљавање, учешће жена са статусом особе са инвалидитетом (у даљем тексту: жена), у укупном броју незапослених особа са инвалидитетом је 37,41%.

Учешће жена у укупном броју особа са инвалидитетом укључених у мере активне политике запошљавања је 42,90%.

Осим укључивања у редовне мере активне политике запошљавања, у извештајном периоду расписани су посебни програми за подстицање запошљавања особа са инвалидитетом.

Учешће жена у укупном броју запослених особа са инвалидитетом са евиденције Националне службе за запошљавање је 37,84%.

НАПОМЕНА: Подаци о укупном броју запослених са евиденције Националне службе за запошљавање који су достављени у првом, као и у овом извештају односе се на број случајева запошљавања, што значи да једно лице може бити више пута запослено у току извештајног периода.

У извештајном периоду, Национална служба за запошљавање је расписала Јавне позиве/конкурсе усмерене на финансијску подршку послодавцима и незапосленим лицима пријављеним на евиденцију Националне службе за запошљавање, а у циљу подстицања запошљавања лица првенствено из категорије теже запошљивих.

У циљу социјалне интеграције/реинтеграције и подстицања запошљавања жртава породичног насиља и жртава трговине људима, Национална служба за запошљавање је потписала Протоколе о сарадњи са ресорним Министарством и Центром за заштиту жртава трговине људима о укључивању у активности ради пружања помоћи и подстицања њиховог запошљавања. Протоколи о сарадњи представљају основ за успостављање партнерског односа и пружања међусобне подршке током спровођења заједничких активности дефинисаних протоколима.

ЗАШТИТА МИГРАНАТА, ИЗБЕЛИХ И ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА – БЕОГРАД

Пракса:

Од 2009. године до данас расељено је неколико неформалних насеља на територији града Београда у којима су претежно смештени припадници Ромске националне мањине, а у

складу са Акционим плановима. У протеклом периоду, на територији града формирано је неколико новоформираних насеља. Тренутно у њима живе још 102 породице које имају потписане уговоре о коришћењу мобилних стамбених јединица. Од тог броја, 24 уговора се воде на жене.

Реализацијом Акционог плана за расељавање нехигијенског насеља у оквиру пројекта изградње приступних саобраћајница ка Мосту преко реке Саве, који је 2012. године усвојен од стране Градског већа града Београда, 49 породица је смештено у социјалне станове. Са тим породицама склопљени су Уговори о коришћењу станова, а 15 жена су потписнице истих.

Такође, Акционим планом за пресељење становника новоформираних насеља Макиш 1, Макиш 2, Ресник, Јабучки рит и Кијево из 2013.године, почело је пресељавање породица у сеоска домаћинства. Од укупно 41 породице, за 18 породица носиоци уговора су жене. До сада је кроз овај акциони план усељено и 68 породица у социјалне станове, од којих је 30 жена потписало уговор о закупу стана (скоро 50%). Напомињемо да су жене и мушкарци равноправни корисници станова и да у случајевима где жена није носиоц уговора, не умањује њена права, без обзира да ли је у питању брачна/ванбрачна заједница.

По питању конкурса које је расписивао Секретаријат за социјалну заштиту, Сектор за унапређење положаја Рома, како би све ове породице биле трајно стамбено збринуте, самохране мајке су, према Правилнику конкурса, добијале посебне бодове.

Такође, у току консултација које је Секретаријат имао са свим породицама пре пресељења у станове, подједнако су о процесу расељавања информисани како мушкарци тако и жене. Они су потписивали заједничке изјаве, примали саопштења и слично. На пример, приликом расељавања неформалних насеља, изјаве о расељавању су потписивали и мушкарци и жене. На поменутим састанцима жене су биле равноправне у одлучивању.

Неретко се дешавало да је у новоформираним насељима као и у социјалним становима долазило до насиља у породици, које је Секретаријат, без одлагања и одмах по азнању, пријављивао надлежној Станици полиције и Градском центру за социјални рад у Београду, како би предузели мере из своје надлежности. Због насиља у породици тј. над женама, у два случаја раскинут је уговор са мушкарцем носиоцем уговора о закупу стана и исти додељен супрузи. У оба случаја забрањен је приступ и живот у стану брачном/ванбрачном партнеру. Такође, за две жене са децом посредством Центра за социјални рад града у Београду и Сигурне куће обезбеђен је смештај у мобилним стамбеним јединицама на територији града Београда.

Секретаријат за социјалну заштиту, Сектор за избеглице, интерно расељена лица и миграције је од 2013. до 2016. године збринуо 241 породицу избеглица и интерно расељених лица, кроз доделу пакета грађевинског материјала и откуп сеоских кућа са окућницом, као и пружањем услуге социјалног становања у заштићеним условима, од чега је 69 жена носилаца породичног домаћинства.

Током трајања расписаних јавних позива, подједнако право на остваривање помоћи имају и мушкарци и жене (у смислу конкурисања на јавне позиве, приступе релевантним информацијама, бесплатне правне помоћи, помоћи при прикупљању потребне документације итд.). У циљу што успешније реализације пројеката, потенцијалним корисницима се константно пружају релевантне информације, како о расписаним јавним позивима и њиховим условима и критеријумима, тако и о планираним пројектима, како би се благовремено припремили за исте.

Секретаријат је у јуну 2016. године, уз подршку Комесаријата за избеглице и миграције припремио и дистрибуирао Водич за избеглице, интерно расељена лица и повратнике по Споразуму о реадмисији који бораве на територији града Београда, који је штампан у 7.000 примерака. Водич садржи кључне информације о активностима Града Београда у решавању стамбених потреба ове нарочито угрожене групе становника Београда, као и о правима и услугама из области социјалне заштите, која су им доступна.

САРАДЊА СА ОЦД – ГРАД БЕОГРАД

Град Београд је дана 9. децембра 2016. године потписао Меморандум о сарадњи на подручју превенције дискриминације и подршке ЛГБТ особама на територији града Београда. Меморандум о сарадњи потписали су, поред представника Градске управе града Београда и представници Вишег јавног тужилаштва у Београду, Првог и Другог основног јавног тужилаштва у Београду, Градског центра за социјални рад у Београду, Полицијске управе за град Београд, Заштитника грађана града Београда, Националне службе за запошљавање – Филијала за град Београд и удружења ЛАБРИС, Гаутен – ЛГБТ, АИД+, Хавер Србија, Мреже организација за децу Србије и АС центар.

Потписивањем овог меморандума између институција и организација цивилног друштва формирана је Локална мрежа за превенцију дискриминације и подршку ЛГБТ особама у граду Београду. Координатор мреже је Градска управа града Београда.

Један од циљева, оваквог вида умрежавања је и давање примера сарадње институција и организација цивилног друштва везано за поштовање загарантованих људских права. Мрежа, која се бави превенцијом дискриминације, формирана је у склопу пројекта “Умрежени за побољшање положаја ЛГБТ особа у Србији”, који је намењен унапређењу људских права ЛГБТ особа, стимулише политички дијалог, као и примену међународних и европских стандарда у тој области. Пројекат спроводи Организација за лезбејска права „Лабрис“, уз финансијску подршку Америчке агенције за међународни развој.

У складу са националном Стратегијом за превенцију дискриминације 2014–2018 и пратећим Акционим планом, Градска управа града Београда је, у сарадњи са удружењем ЛАБРИС, у првој половини марта месеца 2017. године организовала обуку „Истополна

оријентација и родни идентитет – предресуде и чињенице“, намењену свим руководиоцима организационих јединица Градске управе (секретари и подсекретари).

Пракса:

Градска управа града Београда, преко Секретаријата за социјалну заштиту, путем јавних позива, подржава рад организација цивилног друштва, у које спадају и удружења која се баве унапређењем и заштитом женских људских права. На пример, удружење „Из круга“, организација која се бави унапређењем положаја жена са инвалидитетом, подржана је значајним средствима, у континуитету, уназад четири године.

Табела: Организације цивилног друштва подржане на јавним позивима Секретаријата за социјалну заштиту, износ додељених средстава по удружењу и годинама (средства из буџета Града Београда)

Назив удружења	2013. година	2014. година	2015. година	2016. година
„Из круга“ (удруж. жена са инв.)	1.210.000,00	862.000,00	2.049.800,00	2.000.000,00
Удружење жена „Самохране мајке“	180.000,00			908.933,00
Удружење родитеља превремено рођене деце Србије „МАЛИ ДИВ“	50.000,00			
Женски образовни форум		416.828,00		
Удружење жена "Рука пријатељства"			1.089.310,00	1.053.182,00
Обреновачки женски центар			582.100,00	720.840,00
Атина- Удружење грађана за борбу против трговине људима и свих облика насиља над женама				591.600,00

ЖЕНЕ НА СЕЛУ

Према подацима Министарства пољопривреде и заштите животне средине број уписаних пољопривредних газдинастава чији су носиоци жене у апсолутном износу показује перманентну тенденцију раста у временском раздобљу 2013-2015. године (од 78.230 у 2013. до 130.919 ПГ у 2015. години, односно за 67%). Истовремено, учешће уписаних ПГ чији су носиоци жене у укупном броју уписаних ПГ у 2015. у односу на 2013. годину такође остварује пораст, и то за око 60%.

Приказ учешћа жена у структури укупно регистрованих пољопривредних газдинастава у периоду 2013-2015. године

Носиоци регистрованог пољопривредног газдинства	Укупно			Жене					
	2013	2014	2015	2013	%	2014	%	2015	%
Година	2013	2014	2015	2013	%	2014	%	2015	%
број уписаних газдинастава	469.403	479.812	489.658	78.230	16.7	130.060	27,1	130.919	26.7
број активних газдинастава	323.422	330.235	348.440	/	/	76.844	23.3	81.313	23.3
број пасивних газдинастава	145.981	149.577	141.218	/	/	/	/	/	/
број комерцијалних газдинастава	404.775	436.693	451.678	61.341	15.2	107.426	24.6	110.847	24.5
број некомерцијалних газдинастава	64.628	43.119	37.980	16.889	26.1	22.634	52,5	20.072	52.8
број (активних + комерц.газдинастава) који могу да остварују субвенције	289.856	321.302	343.231	/	/	72.754	22.6	78.977	23.0

Број носиоца пољопривредног газдинства							
Број корисника	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
мушкарци	316.030	322.758	329.683	338.802	313.041	268.779	268.473
жене	127.144	129.030	130.563	128.208	117.168	81.889	81.733
предузећа	2.093	2.266	2.307	2.392	1.926	1.796	1.975
укупно	445.267	454.054	462.553	469.403	432.135	352.464	352.181

Број носиоца пољопривреих газдинстава по старости						
Број корисника *према годинама живота	2015			2016		
	м	ж	укупно	м	ж	укупно
15-20	283	76	359	573	154	727
21-30	9.448	1.617	11.065	10.497	1.903	12.400
31-40	24.747	4.476	29.223	26.207	4.927	31.134
41-50	44.676	10.411	55.087	45.801	10.916	56.717
51-60	63.406	16.488	79.894	64.292	17.111	81.403
61-70	73.328	22.431	95.759	73.029	22.843	95.872
71-80	37.405	18.623	56.028	35.089	17.377	52.466
81-90	14.986	7.550	22.536	12.629	6.339	18.968
91 и више	500	217	717	356	163	519
укупно	268.779	81.889	350.668	268.473	81.733	350.206

У Војводини је у 2016. години регистровано 24.579 жена носилаца пољопривредних газдинстава, са учешћем од 30,1% у укупном броју ове категорије пољопривредних газдинстава. Као и у случају Града Београда и Војводина остварује пораст учешћа жена носилаца ПГ (за 2,4 процентна поена) у 2016. у поређењу са 2014. годином. Највећу и приближно исту заступљеност остварују старосне групе од 61-70 (6.316 ПГ) и од 51-60 година (6.040 регистрованих жена носилаца ПГ). Редослед старосних група је погоршан у 2016. у односу на 2014. годину с обзиром да је у 2014. години прву позицију по редоследу остварила старосна група од 51-60 година, а другу интервална старосна група од 61-70 година.

Иако Централна Србија у 2016. години бележи највећи број регистрованих пољопривредних газдинстава чији су носиоци жене (52.780), као и највеће учешће у укупном броју ових газдинстава (64,6%), број истих показује тенденцију смањења током последње три године (2014-2016), и то за 4,4 процентна поена. За разлику од претходна два анализирана региона, Централна Србија у 2016. години остварује значајнију заступљеност старијих интервалних група ове категорије пољопривредних газдинстава: од 61-70 година 15.112 ПГ, и од 71-80 година скоро 13.000 жена носилаца пољопривредних газдинстава (12.950 ПГ). Упркос овој неповољној карактеристици потребно је истаћи

позитивна кретања заступљености интервалних старосних група имајући у виду да је у 2014. години убедљиво доминантну заступљеност остварила интервална старосна група од 71-80 година (27.916 ПГ), док је на другој позицији била старосна група од 61-70 година (17.358 регистрованих жена носилаца ПГ).

Иако најмањи по броју регистрованих пољопривредних газдинстава чији су носиоци жене (607), *регион Косово и Метохија* бележи пораст овог показатеља у 2016. у поређењу са 2014. годином (за 0,2 процентна поена), и у укупном броју ове категорије пољопривредних газдинстава учествује са скромних 0,7%. По питању заступљености интервалних старосних група, овај регион остварује значајно бољу позицију у поређењу са Централном Србијом. Најзаступљенија старосна група у 2016. години је од 61-70 година (163), а затим интервална старосна група од 51-60 година (147 жена носилаца пољопривредних газдинстава), при чему је овај редослед старосних група остао непромењен у поређењу са 2014. годином.

Град Београд у 2016. години бележи 3.767 пољопривредних газдинстава чији су носиоци жене, и у укупном броју жена носилаца регистрованих пољопривредних газдинстава учествује са 4,6%, што представља пораст учешћа у односу на 2014. годину за 1,5 процентни поен. Посматрано по старосним групама женске популације носилаца регистрованих ПГ, најзаступљеније су интервалне старосне групе од 61-70 година (1.252 ПГ) и од 51-60 година (870 регистрованих жена носилаца ПГ), што би се могло окарактерисати као позитивна тенденција имајући у виду да је у 2014. години највеће учешће остварила старосна група од 71-80 година, док се у 2016. години ова интервална група налази на 3. позицији.